

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, или отпративши нова
вина на коју драго пошту, а
коме је наручије, г. Перу Рама-
дановићу, к. и. агенту у Котор,
Донеси се шаљу уредништву.
Рукописи се не враћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет слова
по 2 новчића на први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСНЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Поводом смрти Њ. В. царице
Фредерике, удове иза покојног ње-
мачког цара Фридриха, а мајке Њ.
В. цара Вилхелма II., одређена је
дворска корота, која ће трајати до 6
августа о. г.

— Г. маркиз Кастелбјанко, из-
ванредни посланик и опуномоћени
министар италијански при Књажев-
ском Двору, добивши друго опре-
дјељење, премјештен је одавде. а на
његово мјесто долази овамо г. Болати,
досадашњи генерални консуо у Бу-
димпешти.

За вријеме свог вишегодишњег
бављења у Црној Гори, г. маркиз
Кастелбјанко стекао је својом љубаз-
ношћу опште симпатије у Двору и
свим круговима престоницким, па
зато оставља међу нама најљепшу
успомену и наше га најбоље жеље
свуда прате.

Цетиње, 27 јула.

Мир и ред у Плаву и Гусињу, који
је био нарушен услед посљедњих крвавих
догађаја у томе крају, почео се по мало
повраћати. Рајковићи, који су се послјег
погибије у Брезовици разишли по горама
и пребјегли у нашу границу, нијесу хтјели
у почетку, да се на позив гусињског кај-
макама врате на своја огњишта у Брезо-
вицу, бојећи се освете. Кад је кајмакам
видио, да Брезовчани не вјерују његовој
ријечи, позва племено нашег командира
Трифуну Лабана, да он и Брезовчани дођу
на Пепиће на састанак са главарима пла-
во-гусињским, гдје би се заједничким дого-
вором сгласили, како и под којим условима
да се Брезовчани врате својим кућама. На
том састанку, који је био 12 о. м., плаво-
гусињски главари обећаше Брезовчанима у
име кајмакама, да им се неће ништа
догодити, а за већу њихову сигурност ка-
заше им, да поруче или пишу кајмакаму,
да им пошаље кога им је најмилије из
Плава или Гусиња, да их прими на гра-
ници. Кад су се наши главари увјерили,
да је према обећању плаво-гусињских првака
живот и опстанак пребјеглица Брезовчана
обезбјеђен, сагласили су се, да се ови
слободно могу вратити својим кућама.

Пошто се је ово важно питање овако
лијепо на миран начин ријешило, остаје још
да се исто тако сретно ријеш и са овим
у вези стојеће питање о косидби ливада
у Мокрој.

Кад је већ све било спремљено, да наши
пођу на косидбу тијех ливада, — надајући
се, да им је према строгој наредби Високе
Порте обезбјеђено уживање ливада и па-
сишта у Мокрој —, кајмакам берански по-
шаље нашим властима свог одасланика с
препоручком да косидба још неопочне, јер је
око границе издиго на планине велики број
Арнауца, који ће у пркос царском низаму
бранити нама да косе. Кајмакам је још
поручио, да је снага низама мала према
јачини Арнауца, па бојећи се, да се услед
тога мир на граници не наруши, изјавио
је жељу нашим пограничним властима, да
ове године ливаде у Мокрој наши никако
не косе, но да се сијено са тијех ливада
уцпјени, па вријелност да им се у новцу
исплати. Наше власти нијесу могле при-
стати на овакав предлог, на што је Кња-
жевска Влада преко свога посланика у
Цариграду поново обратила пажњу Високе
Порте на озбиљност пограничног положаја,

а ова је и опет најстрожије наредбе изда-
ла, да се косидба у Мокрој нашим осу-
гура, само да се причека, док се све мјере
сигурности предузму.

Овим чином се и опет доказало, како
мирољубива политика једне и друге владе
не да никако, да се на граници изроде
немари већег замахаја, који би могли имати
озбиљних посљедица.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 27 јула.

Предмет од највеће важности,
с којим се у овај час занима цијела
јевропска штампа, јест нова њемачка
царинска тарифа. Та тарифа, изне-
надила је све, који су заинтересо-
вани у трговини с Њемачком, а из-
ненадила је необично и јавно ми-
шљење у Њемачкој. По том про-
јекту царинске тарифе, изишао је
граф Билон и сувише на сусрет ње-
мачким аграрцима, јер је на све по-
љопривредне предмете, при увозу,
подигао необично велику царину.
Мислило се, да он неће тако далеко
поћи, послјег једнодушног отпора
великог дијела њемачке штампе и
послјег доста озбиљних пријетњи са
стране, а нарочито из Русије. Из-
гледа да је граф Билон морао по-
пустити аграрцима, који хоће да се
обогате тијем, што би онемогућили
страни увоз, не гледајући на то,
што ће се тиме веома поскупити
живот за сиромашније слојеве на-
рода. А да се граф Билон озбиљно
спрема на све евентуалности, види
се из тога, што су у овом пројекту
поопштена наређења за случај ца-
ринског рата.

Овај корак њемачке владе могао
би бити од великог уплива не само
на трговинске односе Њемачке, него
и на сву њену политику, спољашњу
и унутрашњу. У унутрашњој поли-
тици овакав поступак помаже много
јачању социјално демократске струје.
Недавно су били у два округа на-
кнадни избори, па се је видјело, да
су се гласови социјалних демократа
подвостручили. За спољашњу поли-
тику биће ова тарифа још од већег
значаја, нарочито у односу према
савезним државама. Приликом рас-
праве о спољним пословима у итали-
јанском парламенту изјавио је При-
нети, да би се тројни савез могао
обновити једино под тим условом,
ако се не промијени ништа ни у
политичким ни у трговинским од-
носима, но остане све како је и до
сад било. А како ће то послјег ова-
ког поступка њемачке владе ићи,
тешко је рећи. Италија наводи, да
се не може ни замислити, да ће она
и даље остати у политичком савезу
са Њемачком, ако се због овакве
тарифе дође до царинске размирице,
а до ње ће се доћи сигурно, ако
њемачка влада буде и даље овако
ишла на руку аграрним захтјевима.

И аустро-угарска штампа даје
јавно израза свога незадовољства о
тој тарифи. И ако у Аустро-Угар-
ској политички савез не зависи од
трговинских односа, то ће ипак тројни
савез изгубити и оно мало пријатеља
и заговорника, што их још имаде.
Бечка и пештаска штампа јако је
незадовољна с овом новом тарифом,
јер су многе тачке директно упра-
вљене против аустро-угарског увоза,

па препоручује, да се што прије
ријешити питање о изравнању између
Аустро-Угарске и Угарске, да тако монар-
хија буде спремна за сваке случајеве.

У Русији сматрају нову њемач-
ку тарифу као један свршен факт,
да Њемачка не мисли обнављати
трговински уговор с њом, и да се
она спрема, да поведе и царин-
ски рат, што ће неповољно утицати
и на политички положај ове двије
моћне сусједне државе. „Новоје Вре-
мја“ каже: „Нова њемачка царинска
тарифа тиче у великој мјери не само
економске интересе Русије, већ и
Аустро-Угарске и Савезних Америч-
ких држава. Њемачка ће међу тим
тешко изаћи на крај без увоза из
Аустро-Угарске и Америке. И Ру-
сија може да нађе начин и сред-
ства, да сведе увоз из Њемачке на
најмању мјеру. Најпослије, не буде
ли друкчије ишло, може се Њемачку
припитомити гладом!“

Како озбиљно руска штампа
схваћа посљедице ове њемачке та-
рифне, види се из тога, што она јед
погласно захтијева, да се сазове
јевропска конференција, у којој би
се одредила нека општа начела, ко-
јих би се све велесиле морале при-
државати. Ако се то не учини, руска
штампа држи, да би нова њемачка
царинска тарифа могла довести до
међународног заплета, односно до
рата. Оствари ли Њемачка ову та-
рифу, онда ће и друге велесиле бити
 принуђене, да учине исто оно, што
и Њемачка чини, т. ј. да се дадну
такође на утрапотежирање. Од тога
економског рата до крвавог рата,
само је један корак!

За сада су изгледали да ће она
тарифа овако предложена бити усво-
јена и у савезном вијећу и парла-
менту, и да се њемачки аграрци,
благодарећи свом великом утицају
на владу неће планити никаквих
компликација, које могу наступити.
Али код многих стручњака у овим
питањима и поштоваоца политич-
ких прилика у Њемачкој ипак влада
тврдо увјерење, да ће предлог на-
ићи на велику опозицију у рајхсрату
и савезном вијећу, и да се све може
обрнути повољније за свјетску трго-
вину, ако цар Вилхелм, као познати
пријатељ царинске уговорне поли-
тике, употребити мало јаче свој ути-
цај у решавању овог питања.

† ЦАРИЦА ФРЕДЕРИКА.

У свом дворцу Фридрихсхоф код
Кронберга умрла је у 61 години
свог живота њемачка царица Вик-
торија, која је послјег смрти свога
супруга цара Фридриха III., уасла
име царице-удовице Фредерике. Већ
од дуже времена боловала је од
тешке болести, која јој је по мало
подризала животну снагу и којој
је сада подлегла. Послјег весело и
срећне младости, живот њен био је
пун тешког искуства, боних удараца
судбине и огорчења против својих
политичких непријатеља, којима је
на челу био сам Бизмарк. Позната
је сцена, која се догодила између ње
и Бизмарка. Царица Фредерика онда
још престолонаследниковица Викто-
рија, замолила је Бизмарка за чашу
воде, а кад јој је овај чашу пружио,
захвали му ова лаким климањем

главе, а својој сусјетки шапну: „Ко-
лико капи воде у овој чаши, толико
сам суза због њега пролила!“

Царица Фредерика родила се 21
новембра 1840 год. у Лондону као
најстарије дијете покојне енглеске
Краљице Викторије и њеног супруга
Принца Алберта. У јесен године 1855
вјерила се млада принцеза с пруским
принцом Фридрихом Вилхелмом, с
којим се вјенчала у Лондону 25 ја-
нуара 1858 године. Послјег смрти
свога супруга, којему је ријетким
самопожртвовањем олакшавала мучо-
ничке боли, боравила је понајвише
у свом дворцу Фридрихсхоф, гдје ју
је ето и смрт затекла. Она је има-
ла велики дар за сликарство те је
много допринијела развијању те вјеш-
тине. За вријеме њемачко-француског
рата г. 1870/71 заузимала се је она
највећим заносом из Хомбурга за
његовање рањеника и болесника, те
препоручивала, да се особито штеди
Париз као „престоница цивилиза-
ције.“

Иницијативом покојне царице о-
сновани су у Њемачкој, а нарочито
у Берлину, многи добротворни, вас-
питни и просвјетни заводи. Она је
особиту бригу посветила била ре-
шењу женског питања и настојала
много о душевном унапређењу жен-
ског пола.

Из брака покојне царице с ца-
рем Фридрихом потекла су четири
сина и четири кћери. Од синова два
су већ умрла, а од остале дјеце
живи су још: цар Вилхелм II; прин-
цеза Шарлота, удата за Саксен-мај-
ниншког принца Верихарда; принц
Хенрик; принцеза Викторија, удата
за принца Адолфа од Шаумбург-
Липе; принцеза Софија Доротеа, у-
дата за грчког наследника Констан-
тина и принцеза Маргарита, удата
за хесенског принца Фридриха Карла.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Би ли било оправдано посредовање
између Инглеза и Бура?

„С. Петербургскија Вједомости“ пишу
о том питању ово: Нема сумње, да се је
на митингу у Бриселу, који се је био оку-
пио да се изјави против рата у Африци,
мислило поглавито о дипломатском посред-
овању, а за тај корак већ је било довољно
повода, и само се треба чудити, што
до сада ни једна од обраованијех држава
није промислила о томе законитом и не-
увриједљивом посредовању.

Ако се није могла предузети никаква
дипломатска акција према војујућим стран-
кама у прилог њихова измирења; ако ни-
ко нема права да проговори о англо-бур-
ском рату послјег омијех свечанијех бе-
сједа и обећања на хашкој конференцији;
онда треба, на велику жалост, пристати
уз песимисте, који одмах из почетка ни-
јесу престајали опомињати, да осим фараа,
од хашке конференције неће никакве ко-
ристи бити.

Историја дипломатије и историја ме-
ђународног живота има веома много при-
мјера, да су државе не само у сукобима
независних народа, него и у беспоразуми-
ма између становништва и њихових за-
конитих влада, посредовале пријатељско-
дипломатским преставкама, савјетима и што
више опоменама у име човјечанства, и ме-
ђународног морала. Историја односа изме-
ђу Турске и њезиних хришћанских под-
аника цуна је таквих примјера; и савјешта
Грчка, и све балканске државе не би би-
ле то што су, без спољашњег посредовања
држава.

Тако је то посредовање често изазива-
ло и отпор Турске, одакле су слиједили
ратни сукоби, већином иницијативом Ру-
сије, па ипак има примјера, кад су дишло-

матека и посредничка заузимања оконча-
вала распре или предупређавали ратне
сукобе. И све то прије хашке конференције.

На ово би се могло примјетити, да је
према Турској то поступање било не само
довољено, него и обавезно, јер хришћан-
ске државе нијесу могле равнодушно остав-
љати угњетене народе под муслиманским
јармом. Али има и други примјер мије-
шања јевропских држава у туђ посао: то
је онај дипломатски поход јевропски про-
тив Русије године 1863 у пољском устан-
ку. Образована Јевропа добро је знала, да
су Пољаци поданици Русије, и врло је
добро схваћала, да њихова дипломатска
демонстрација у виду саучешћа према
пољскоме народу, поводом неизбежног и
законитог оружаног савјашивања револу-
ционарног устанка, убитачног за саму
Пољску, ни у ком случају не би могла
бити уважена никојом слободном вели-
ком државом, па ипак је нашла сходним,
да пред историјом засједоци своје човје-
чанске осјећаје, у корист нејакних. Кад
је тако, ми питамо: нема ли Јевропа
много више основа из хуманих осјећаја,
које подржавају још закључци хашке
конференције, и користећи се прецеден-
том, ма и оном од г. 1863, да посредује
мирно-дипломатским путем код јаче стра-
не, да поштеди нејаче Буре? Бури нијесу
поданици Инглеске, и Трансвал није то
што и Ирландија Трансвал је слободна
земља и независна, само под изјесним
протекторатом Инглеске, која нема права
да се мијеша у њени унутрашњу управу.

С тога, представке које му драго је-
вропске државе, у пријатељском облику,
ради посредничких услуга, да се прекине
нечовјечно крвопротоци, не би вршиједале
цјелокупност и врховна права Инглеске,
нити њених независности. Бури нијесу
нападали Инглеску у њеним границама,
па и кад би се сада прекинуо рат, с усло-
вено потпуне независности јужно-афричких
република, не само да отуда не би потекло
никаквијех опасности за Инглеску, него
напротив, учинило би се крај даљем разору
и понижењу саме Инглеске.

Стојећи тако ствари, у садашњој фази
англо-бурских ратовања, пошто су обје
стране доказале довољно храбрости, патри-
отизма и самопоштовања, равнодушно
посматрање даљег нечовјечног крвопротока
и ратнијех ужаса било би против захтјева
хуманитарности. С тога има довољно основа
да се потакне питање о строго дипломат-
ском посредовању од стране држава, уче-
сници мирне конференције хашке, са при-
јатељским преставакама Инглеској.

Г. 1863 Наполеон III, као диктатор
авашне Јевропе, био је зачетник и душа
онадашњег похода против Русије. Ко би га
могао сада замијенити? Је ли његова улога
остала непопуњена или је пријешла на
немачког цара?

Што се тиче Русије, она је већ зау-
зела своје мјесто и историји заузимања
око цивилизације народа. Иницијативом свога
цара она је опоменула све народе на захтје-
ве хуманитарности. Она је постигла у
Хагу начелни споразум између њих. Ни
сам Бог неће више од Русије тражити, и
њој сада не треба друго но да чека, да они
који су потписали обавезе хашке конфе-
ренције, испуне своју дужност и позив
представника јевропске образованости!...

ДО ПИСИ.

Подгорица, 10 јула 1901 год. —
Пршћани дана отпочели се једна значајна
грађевина у вашој близини, која ће, ако
Бог да, бити од велике користи за промет
трговине у сјевероисточним крајевима наше
отаџбине. То је грађња новог моста на р.
Морачи више Златице.

У велики и добри час јучер на девет
сати из јутра на свечан начин положен
му је темељни камен.

По налогу нашег узвишеног Господара,
чијом личном иницијативом и гради се овај
велики мост, дошао је министар рата — г.
В. Пламенац у пратњи свог ађутанта г. М.
Гашице, да испред Подгорице и Зете ста-
ви темељни камен. Чим је то стављено до
знања мјесним властима, пресједник ошине
г. капетан Раичковић разаслао је преко
стотину позива грађанима, да присуствују
овој свечаности. Пошто је госпо. министар
Пламенац дошао касно у нећељу вечер, то
су позиви разаслани у понедељник у јутро,
када се има та свечаност и обавити. Бри-
јеме за полазак одређено је било — у осам
сати из јутра. Данле, за два сата требало
је све спремити. Неосврћући се, што је па-
зарни дан, многи су трговци од све три
јевропскоједне ставили затворене дућане,
само да присуствују. И тако на осам сати
чила поворка кола и мноштво коњаника,
пратећи г. Министра, кренуло се испред
хотела „Балша“ к Златици, која је удаље-
на од Подгорице за један сахат и стигло
се уз прве брже пјесме на одређено мјесто.

Пратећи г. Министра — сачињавала је де-
путација грађевинарских грађана. Ста-
нављена од свега чиновништва, великог
броја трговца и мноштва овдашњих грађана.
На мјесту грађевине дочекао је г. Министра,
Управ. грађевина — г. Марко Ђукановић и
г. бригадир вој. Васо Ивановић са неколико
официра. Дошавши на мјесто, требало се
сада спуштати низ одвех стромо корито од
близу педесет метара, што је свакоме бриге
задавало, како ће моћи спуштати се пјешке
низ ту ужасну стрменицу. Али кад се виђе
стари Министар, према га је грехота знати
тако како он без помоћи сигурно корача, а
млађи пузећи се спуштавали, не паде ником
више на ум, да са зељом на то помишља.
те сађе повећи број депутације и осталих у
дно корита, ће се имао и положити темељни
камен. Без да се одмара, господи Мин-
истар је пристуно послу. Гологлав изго-
ворио је бесједу о значају ове грађевине,
и завршио ју са својим још доста снажним
гласом овим ријечима: „живио наш отац,
Њ. К. В. Узвишени Господар и Владојучи
Дом“. На чему се пристуни одвашише са
узвицима: „живио!“ која се за дуго про-
маше између оних узасних провалања. За
тим уз један кам за то спремили су, ста-
вивши неколике миштрије клада, положи
камен темељни са ријечима: „у велики и
добри час за Господара и народ!“ Исти је
на темељном камену проску неколико злат-
них наполеона, као напојницу радницима.
Певали се на врх корита, сјело се под
неколико ладњака и онако по ледни, ће је
општина Подгоричка давала пиће.

Ту је кап. финансије г. Крето Дан-
новић од стране грађана подигао чапу
у здравље Њ. К. В. нашег Господара, који
је попраћена са дуготрајнијем усклицима:
„живио!“

буде произведен од епископа Путника за
архимандрита. И као такав остао до смр-
ти своје, ма да му је 12 пута нуђена епи-
скопска митра.

У манастиру Ковиљу радио је архи-
мандрит Рајић дан ноћ и написао је много
дјела. Неки рукописи његови су штампани,
а неки леже још и данас у патрија-
ршкој библиотеци и у архиви манастира
Ковиља. Писао је богословска, историјска
и географска дјела, а бавио се и лијепом
књижевношћу. Најзначајније му је дјело:
Историја словенских народа, у којем је
прибрао скупоцјено грађино, те због чега
и данас вомео Рајића: оцем српске исто-
рије. Издао је збирку црквених проповједи
у 3 књиге; Историју православне цркве;
Теолошко дјело у 5 дјелова, и многа
друга дјела догматичног и катихетског са-
држаја. Његовим рукописима служили су
се у богословији све до скоро као учеб-
ницима. Он је написао и православни катихизис
за не пуних 48 сати. У оно врје-
ме није било православних катихизиса,
те комесар бечке владе донесе митрополи-
ту готов унијатски катихизис, да се уведе
у српске школе. Митрополит се томе
одуширао, а краљевски комесар даде врло
кратки рок, да се напише православни
катихизис, иначе да се уведе унијатски.
Митрополит се обрати на Рајића, и Рајић
је за најкратијек рок написао православни
катихизис и донио га странулицом у
Карловце, јер је кр. комесар поставио био
страже, да задрже Рајића.

Најглавније његово дјело било је ипак
његово „Историја словенских народа.“ Ва-
жност те историје лежи у томе, што се је
Рајић као прави српски историк одвојио
од пређашњег кроничарског писања исто-
рије, употријебивши све изворе, до којих
је могао доћи. Старији српски летописци

Пошто је учињен један приличав од-
починак, кренуло се натраг уз пјесму чиле
момчадије и на 10^{1/2} стигло се пред хотел
„Балша“, ће се отпочнуло. Овђе је општина
дала опет велико пиће. Ту чила момчадија
по своје лијепоме обичају настави пјесму
и весеље.

Овђе је г. кап. Давидовић поздравно
Министру г. В. Пламенцу, истакнувши, да
је за Подгорицу то част, што је благово-
љењем Њ. К. В. Господара њему у дво
падо, да он испред Подгорице стави темељни
камен новој добросрећној грађевини, завр-
шивши: „живио министар рата, г. В. Пла-
менац!“ На томе првато усклицу „живио!“

И тако у пријатном расположењу на
дванаест сати на подне разишло се кућама
носећи лијепу успомену са овог палета при
освећењу ове значајне грађевине, надајући
се, да ће Општина знати придети свеча-
ност, како приличи онога дана, када —
ако Бог да — буде мост готов, освештан
и крштен именов.

Подгорица, 16 јула. — Дозвољите
ми г. уредниче, да у цијењеном нашем
листу „Гл. Црногорац“ изнесем сјеледи
случај, који је изазвао одушевљење код
господе инжењера Десковића и Алберта
Клерка при њиховом путовању ради пре-
гледа црногорскијех шума.

Били смо при вечеру, те малко ожив-
љели иза онога дневног чашто сахарског
жаропека, разонодили се, па онако по тур-
ски — рахат — причамо се. Господа ин-
жењери, радосни са испитивањем шума,
задовољни су, те је вас изглед да ће се
радови у брзо и започети — а како наш
народ то очекује — то је већ свакоме
познато; јер радом ће се Црногорац, боље
него банкима, ослободити хидре — ваје-
вине.

Од једног Десковић устаде и викну:
„живије храбри Црногорци!“ и са најве-
ћим одушевљењем стаде нам причати ово:

„Прошле недјеље путовамо у друш-
тву господина Шћепана Кукудића и прате-
ће наше, пут Кончила близу Мокрога, дуж
Горње и Доње Брезне. Имали смо с нама
2 војника, 2 мјештинина вјешта путу, 3
коња седланика, 4 за ствари са дотичним
момцима. Затекла нас ноћ, ноћ мрачна без
мјесечине, у сред шуме, те око 9^{1/2} сати —
ни непријед ни натраг. Пут градан, морали
смо коше ослободити, растоварити их, те
момке оптеретити. Ступамо непријед, као
да се играмо слијепога миша, чувамо се
само да нам грање не извади очи. Од јед-
ном стадомо — наши калаузи изјавише
да су се изгубили, — и да би најбоље
било да ту догоримо, па да зору причекамо
— али наш Шћепо Кукудић, весела му
мајка, трже револвер и извади 2 метка —
даде абера. Ми и не знамо шта то значи у
Црној Гори. Скоро се љутимо, мислећи
овај шемлучи, а ми у онаком критичном
положају; но не прође много и ми га ра-
зумјесмо.

Брзо мрачну ноћ, коју мрачна шума
још мрачнијом чини, чује се нагли топот
коњски — од једном момачки глас викну:

„Шта је!“ и при фењеру угледамо младог
барјактара Јока Полексића на голога па-
рипа, оружаног до зуба, а ноге му голе,
јер од преше ставио у недра опанке, а
један и изгубио касажући. Не прође много
кад ево ти око 50 наоружанијех Црного-
раца, старијех и младјих — међу њима
и дјеца а и 2—3 жене — сви потрчали
да се нађу у помоћ онијема, који су ре-
волверскијем метцима, дали бити знак да
је траже Онда — настави господин Дес-
ковић, тек онда ја и мој друг господ. Клерк,
разумјесмо, шта је хтио г. Кукудић —
онда разумјесмо, шта је Црна Гора, шта
су Црногорци, шта је њихова брзина, зато
и онда викнусмо, као што и сада кличемо:
Живио Господар и његови храбри Црно-
горци!

Барјактар Полексић за тијем са при-
дошћима Црногорцима испратити нас до
Мокра, где се у кући кмета, барјактареног
брата одморисмо, за тим у јутро проду-
жисмо чул.“

Тако, а још много љепше и одушев-
љење причаше нам г. Десковић, који нека
ми опрости што ја не умједох боље испри-
чати, јер сам тек другога дана по његовом
поласку приближио наш разговор.

Н. Ђ. И.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Учитељство против алкохола.

Велики и снажни покрет који се ето
виђа и осјећа у најпозванијим круговима,
а нарочито у онијех, који су ову ствар
узели у руке те је свестрано проучавали
и проучавају, како са хигијенске тако и
са народно-економне стране, узевши је по
оним димензијама, које је захватила у на-
родима, убијајући му и материјалну и мо-
ралну снагу његову, шири се све већа и
осваја земљишта у свију, који забриуто
гледају у будућност народну.

Према овом покрету и овој ствари,
не остају равнодушни само љекари хигије-
ничари, политичари, државници и народни
економ, но се за њу интересују и они
сталежи, који су сасвим близу народа, који
им је непрестано пред очима, с којим живе,
и који му познају до сићинца осјећаје,
жеље и начин живота, а то су — свеште-
ници и учитељи народни. Занста оба ста-
лежа моћни и упљивни фактори, ако своју
мисију и на пољу употријебе, ради обавје-
штаја, саветља, упутства и спасавања на-
родног од свега оног, што му снагу разиња
и убија.

У овом погледу подиже и учитељство
свој глас и ми сасопштavamo овај глас учи-
тељски, што га преводимо из једног учи-
тељског листа.

Опште је познато, да је у нашој отаџ-
бини, а нарочито у сиротнијим предјелима
и у оним, који су у култури заостали, а у
којима је исхрањивање доше, борба живота
и потрошња снаге већа, а полазак школе
слаб те и незнание опште: да је пијанство
у грдној мјери овладао, у такој мјери, да
се у нашој отаџбини опжа општи покрет,
који иде затим, да опште дегенерисање
спријечи.

Ако ико, учитељ има највише при-
лике, да из непосредне близине посматра
страсти и хрљае обичаје народа, а управо
је позван прије свију баш као учитељ, да
се против истијех бори, нарочито у оним
предјелима, који су подаље од средишта,
те у којима није довољан број интелек-
генције.

Опасно ширење алкохолизма, опасише
учитељи одавно, чему је доказ намјера, да

Велика штета је била, што је Рајић
своју историју написао рускословенским
или словенорбеким језиком, који није био
народу никада разумљив, па се је пири
круг народа и после његове велике исто-
рије морао задовољити својом историјом
онако, како је ошјавана у народним пјесмама.
Његов „Катихизис“ — за који смо горе ре-
кли, да га је израдио за 48 сати — написао
је прекрасним четим народним језиком, па
кад је могао једно дјело написати за народ
разумљивим језиком, штета онда, што није
написао тако и најважније дјело свога
живота. Али Рајић је мислио, да је народна
историја научно дјело, а научна се дјела
у оно доба по готову пијесу писала народ-
ним језиком.

И на пољу белетристике издао је
такође два дјела, и то: трагедију „Урош
V“ и једно стихотворење: „Бој змаја са
орлови“.

У трагедији „Урош V“ описује се пад
српског царства, а штампана је црквеним
словима, и написана језиком који народ
није могао добро разумјети. Стихотворење:
Бој змаја са орлови, штампано је грађан-
ским писменима, а написана лакшим и
народним језиком. Свјез је то алегоријан,
те се пад „змајем“ разумијевају Турци, који
су у то доба заратили с Аустријом.

Рајић је умро као прави народни
свитац. Осјећајући да му се смрт прибли-
жује, обуче се у очи смрти сам у посмртно
одијело, упали свотанце, метне петра-
хиљ, помоли се Богу и одјева старачким
гласом тужне и дирљиве мртвачке пјесме,
опрости се с браћом калуђерима и лаге
онако обучен да умре. И заиста умре. Опо-
јао га је његов ученик тадашњи митропо-
лит Стратимировић.

ЛИСТАК.

ЈОВАН РАЈИЋ 1801—1901.

Овијех дана држан је у бачком
манастиру Ковиљу свечани стогодишњи
помен негдашњем архимандриту тога ма-
настира Јовану Рајићу, који је 1801 год.
умро. Али помен тај не може остати ло-
калног значаја, јер Рајић није био само
архимандрит манастира Ковиља, већ он је
био и заслужни пријени писца, стуб и
бранилац православља, отац српске исто-
рије, па као таквог треба да га се сјети
сав православни народ српски, да му са
захвалношћу спомене име, живот и дјела.

* * *

Јован Рајић родио се 1726. год. у
Ср. Карловцима, где је свршио школу,
која је тада постојала. Продужио је нау-
ке у Коморану и Шпрову, где је мно-
го патнио и где се издржавао поучавајући
богатје ђаке. За тим је Рајић отицао у
Русију, где је учио духовну академију у
Кијеву и Москви. Архимандрит Рајић је
у далеку Русију путовао пјешке. Тамо је
Рајић врдиено учио и ступио у везу са
првим ученим људима онога доба. Из Ру-
сије крену се Рајић пјешке, те преко Цар-
играда, Хилендара, Јиче, Студенице поје
својем дому. На томе је путу већ врдиено
купно податке из историје, да их упо-
тријеби при писању своје велике историје
коју је издао у четир књиге.

Јован Рајић бавио се писањем и био
учитељ, поучавајући Српцад у Ср. Кар-
ловцима, Темшвару а Новом Саду. Тако
је провео до своје 46. године Године 1772.
ступи у монашки чин. За кратко врјеме

**

се оснују задруге младих, који ће се бавити читањем популарно написаних књига; тим начином хтједоше младеж око себе искупити, те на њих упућивати. Искусства напаша на том пољу нијесу нова. Међу нашим Силуџцима у Ердељу једино због пића, морално и материјално опадање, управо је поражавајуће.

Има предјела у којима у правом смислу ријечи боца води прву и главну ријеч. Боца је не само у руци простог народа, него и у руци општинског поглаварства и свију оних, који ма у ком погледу располажу извесном влашћу у селу и то у толикој мјери, да се алкохолизам, опадање морала, заглупљивање народа и пљачкање његово, некако систематски распростире и унапређује.

Ракија убија народ. Љу народ пије у толикој мјери, да она и кад неби била што је већ хладна изворна вода, и онда би морала убитачно утицати на наш организам. До ње долази и највећи сиромашак, јер и ако нема нована, има двије снажне руке, са којима неуморно цијело лето ради, само да исплати онај дуг, што га је мнудле зиме учинио, пијући ракију, која му се нуди и намеће. Породица пада и пропада, уз то се троши приликом свадбе, смртних случајева, поклада, управо немилоче.

Али, што нас учитеље још у већу бригу баца, то је, што се већ и дјеца навикавају на алкохол, те се ова зараза шири од малена. Такозвана прела, то су мјеста гдје се пјанчи, ма да постоје законске забране, ипак видимо да у оних мјестима, што подлаже леже од центрама, да та ноћна и страшна пирињања, заражују морал младежи, и теку без икакве сметње.

На овом пољу, гледајући и мотрећи страшне прилике које озбиљно пријете на роду нашем, очекује учитељство племенит посао, сузбијање алкохола. Посао овај није до душе лак и без терета, али треба све да задахне помисао на човјечанске и на родне дужности, те да се ни од чег не дамо на том путу застрашити и зауставити. У ту цијелу ваља се борити свом снагом, и ту мисао прихватити на нашим зборовима, те је учинити општом и изнаћи модалитете како би могли усјети у тој племенитој мисији, надајући се, да ће нас на том путу и на том пољу потпомоћи и наша власт претпостављена која и сама треба да брани добробит општу и да захтијева да има здраве, радене, моралне и свјесне грађане, који ће бити од користи и себи и домовини.

Оволико од гласа учитељског са не далеког Ердеља. Но нема сумње, да ову и овакву опаску одавно учине и други учитељи и у нашим крајевима, па и у нашем народу, ког тако исто сналазе невоље и убијају штетне посљедице алкохола, коме на жртву приносе своју мучно и криво стечену потуру. Ово је једна грдна невоља народна, којој треба тражити лијека и помоћи, а за овај посао поред осталијех, много, врло много може учинити свештенство и учитељство, живом ријечи, поуком и савјетом, као људи најближи народу, у чему ваља својски да их потпомогну и сви други фактори јавног и народног живота који су ради, да тријебе зло и зле посљедице пијанства, које руше не само појединца, но и породицу и општину. Овој ствари ваља поклонити јаке и озбиљне пажње, јер она то у пуној мјери заслужује.

„Грађанин.“

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Бојадисање пређе.) Са више страна питају нас како се бојадисање различита домаћа пређа, па ево доносимо овдје начин како се то ради. То доносимо тијем раје што се у најновије доба показује у нашем народу више мара и заузимања за кућну индустрију коју је била сасвијем потиснула фабричка индустрија.

Уједно молимо све српске приједне домаћице и свакога ко се добро разумије у овај посао, да овај наш чланак попуни, ако је још што остало неспоменуто.

I. *Црњило.* Огули се кора од црнога јасена и метне се у котас да се вари цијели дан, а унутра се још метне за 10 филира очног камена (Vitril), па се то тако кућа цијели дан. Послије тога се оциједи ова смјеса у други чист суд и пусти се да се мало охлади, а онда се метне унутра пређа и добро покрије да не излазе оне паре напоље. Други дан се пређа вади, оциједи и метне се сушити, а она иста вода и кора улије се опет у котас, кућа се опет и меће пређа као и први пут. То се ради три пута, а сваки пут се пређа мора добро осушити прије него што се меће у црњило. Када се пређа меће други пут у црњило, разгрне се добро и посупиће се ковачком дрвцом.

Ако пређа и последије трећег замакања није доста црна онда се кора баца, па се узме друга. Вода она прва не смије се пролијевати него опет употребљавати, па у колико је мало надолже се свјеске воде. Према множини пређе треба да се узме и воде.

II. *Жутило.* На килограм и по пређе узме се 30 филира кисела камена, стуче се ситно и прекуха се у чистој води у котлу. Затим се залије у лонац да се

охлади толико, како се пређа може метнути руком у лонац, а да се човјек не опече; успе се у то још двије ојнице стучена броја, измијеша се све скупа, а онда се пређа метне у лонац гдје остане три дана. Затим се пређа вади и суши. Ако има мало воде у лонцу прилије се мало, јер пређа не смије бити нити претрпана, т. ј. не смије је бити много у лонцу нити смије бити сува. Лонац се пређом мора бити гдје у толици. Пређа се тако туче са у лонцу 9 дана, а вода се не смије прекухавати као код црњила, него се свака три дана извади из лонца и метне се сушити, па када се осуши опет са њом у лонац.

Послије тога узме се рујевине, ситно се сасијече и метне у воду да се мочи (кисели), а затим се кућа у котлу 4 часа (сахата). Вода се онда оциједи, мало се прохлади, а онда се пређа метне у њу и ту остане 2 часа (сахата). Послије тога се пређа извади и осуши. Ако пређа није доста жута, прекуха се рујевина наново у тој води и опет се потала. То се ради све долазе доклегод не буде пређа доста жута, али пређа мора бити увијек сува, када се наново меће у жутило.

III. *Црљенило.* Пређа се туче као и код жутила, само се мора више усутити броја. Поред тога меће се у црљенило на 1 килограм и по пређе, 1 килограм трешнице. Трешница се добро извари, па се остави мало да се прохлади и онда се у тако нечијењу метне пређа. Други дан се пређа вади и суши, па се опет потапа док не буде добро првена.

IV. *Модрило.* Узме се сјера у лонац која стоји у лонцу 5 дана. Послије тога се сјера прекуха и метне натраг у лонац. Затим се сасије кесица од ријетка платна и метне се у љу чивита (Indigo). На два кило пређе узме се обично 1/2 килограма чивита. Ова кесица са чивитом метне се у сјеру, па се руком потиска чивит из кесице. Кесица мора бити завезана. Послије тога се метне пређа унутра и стоји ту три дана, а онда се извади и метне сушити.

Кад се пређа осуши, метне се опет у лонац. Строј овај мора бити млак. И овдје се пређа меће три пута у модрило, суши се и опет се потапа. Свега лакле 9 дана вода се не преварује.

V. *Зеленило.* Узбере се смрдљике и згњечи се добро руком. У смрдљику се улије млаке воде и за 20 потура кисела камена који се мора ситно стучи. То се све добро узмијеша, а онда се метне унутра пређа која остане ту 8 дана. Затим се пређа извади и осуши и напошљетку опере у млакој води. Ово мастило се такојер не преварује.

(Заоравање стрњике.) Привреднички послови су многобројни и разнодобни. Сваки посао изискује, да се на вријеме и кад треба изврши. Пропустити ли се који посао извршити кад треба, посљедице овога су оштрне. Који се посао не изврши кад му је ора, његове рђаве посљедице теже се поправљају, захтијевају више труда и већих новчаних средстава, те да се доведу у оно стање, које се могло имати, да је дотични посао био извршен на вријеме.

Међу многобројним привредним радницама, који очекују привредника да их у ово вријеме неодложно извршити мора, јест и заоравање стрњике на нашим њивама, са којим смо поњели наша стрмна жита.

И ако је овај посао врло прост и са доста уочљивим користима; и ако је о овоме доста пута писано, па и у подесним приликама говорено, и користи овог рада доказиване стварним разлозима, ипак је наш земљорадник у многим крајевима наше отаџбине према овом послу остао неувиђаван и непоучљив, не се тога, што и сам не осјећа користи од овог рада, него за то, што мисли да ће већу корист имати, ако стрњику употребити на испашу своје стоке, но што ће заоравањем стрњина, поред удобравања свога земљишта у плодности, и сам коров на њиви уништити, те да овог идућих година мање има. Ово даје несумњив доказ, да наши привредници више воде рачуна о тренутним својим користима, што су их могли добити употребом стрњике на испашу стоке, него о побољшавању свога имања, са којих би у будуће могли имати много већих прихода, но што су их имали испашом стрњике.

Стрњика већином изобиљује различним коровима, међу којима има и штетних по здравље стоке, па и са овога гледишта не препоручује се, да се за испашу стоке употребљава.

Заоравање стрњике је посао, који треба одмах по жетви извршити, ако се жељи земљиште у плодности поправити, и многобројни корови и травуљине уништити, који својим развићем штетно упућивају на успијевање па и принос наших доцније посејаних усјева.

Само заоравање стрњике, треба извршити пажљивим орањем од 5 до 8 с. м., како би на тај начин стрњика била што више изложена утицају ваздушних талога, ваздуха и свјетлости, те како би се боље могла претворити у оне дјелове, који у неколико повраћају плодност наших њивама, које смо им жетвом посејаних усјева одузели. Овим пажљивим орањем, поред ове, постигла би се још и та корист, што зао-

рано сјеме од разних травуљина и корова, под упливом свјетлости и ваздуха, убрзо клија, и тако немајући довољно времена, за своје потпуно развијање и дозријевање, нема могућности да се идућег прољећа појави у оној количини, у којој би се појавило, да заоравање није на вријеме извршено. Дакле, овим би радом поред поправљања нашег земљишта у плодности, добили и ту знатно велику корист, што би тиме угушили све живе клице различних штеточина, које кад се стрњине дигну, а стри остави незаоран, нађу на истом повољном склоништа за своје развијање све до идућег прољећа, када се појаве у свој величини својој.

При овој раду најбоље је послужити се плуговима са више раоника — бразда; у недостатку ових овај посао може се извршити и једнообразним плуговима, само треба pazити, да се орање што плиће и једначије изврши.

Није залуд речено „кад појеш на гувно закачи плуг за кола.“ с тога је дужност наших економа, да поред осталих разнопородних својих послова, својим савјетима настојавају, да наши привредници уобичаје одмах по жетви извршити заоравање своје стрњике, гдје овај посао до сад није ушао као обичај у праксу и примјену.

„Тежак.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 27 јула.

(О натпису Богородичине цркве на Бешки) нашем уреднику стигло је сљедеће писмо:

Господине, прочитао сам с пажњом Ваш занимљиви извјештај о обнову цркве Бешке и повабавно се с њеним петвековним натписом. Ако шифра у римским бројкама МССССНН постоји заиста на натпису, а нијесте је Ви додали као бројку, која би тобож одговарала шифри зцини, тада је то додаток из познијег доба. Но свакојока она не одговара 1440, већ 1404. години, и по свој прилици ова је тачна, јер је Ђорђе Страцимирски Балшић био тада у животу, док у 1440. г. не само што он не бјеше у животу, ама и посљедњи Балшић, Баоша III, бијаше преминуо већ двадесетак година раније.

Натпис је важан и по томе, што се њиме доказује још једном, како је Јелена, кћи кнеза Лазара, била удата за Ђорђа Стр. Балшића, а не Деспна, удова Шишманова, како то Милаковић казује у Историји Црне Горе, на основу у „Српским Споменцима“ донесених повеља од 1403 и 1439. г., гдје је Јелена спомињена као супруга војводе Сандала Хранића.

Полазећи са тог гледишта, да је црква — изнад сваке сумње — зиђана за Ђорђа Стр. Балшића, то је могло бити само до 1404. г. и не позније; у 1440. г. госпођа Јела могла се спомињати само као удова, али не већ као покрујаца, а Ђорђе Стр. Балшић морао се тада спомињати међу „благочинцима“. Цркве, које су подизане 1440 г. могаху спомињати као сувереног зетског господара само Стефана Црнојевића.

Из свега тога сlijеди, да је ознака године зцини погрешна у томе, што је погрешно узета друга половина слова зин у мјесто вџ. Мјесто тога морало се читати зцив = 69 : 2 = 1404.

Оно што се још даде учинити јест да се натпис фотографише, или барем снимити fac-simile (Abklatsch).

Шибеник, 28. 7. 1901.

С одличним поштовањем
М. Црногорчевић.

Овој уредништву врло је добро позната разлика, која постоји међу словенском и римском цифром у натпису Богородичине цркве на Бешки. Али пошто због краткоће времена приликом нашег посљедњег излета на Бешку, нијесмо могли контролисати тај натпис, саопштили смо га онако, како га је саопштио Јастребов у XLVIII књизи Гласника, остављајући за други пут, да то тачније прегледамо. Што се тиче имена Деспна и Јела — ни у томе се још није на чисто, јер је врло лако могуће, да је то једно исто име: Јеле — Деспина, а не Јела и Деспина. Временом ће се та питања ваља боље расчистити!

(Баталион Стојеђе војске) пошао је у суботу на 21 о. м. с Цетиња у Нишњи гдје ће остати око два мјесеца, за које ће вријеме овај баталион свршити своју редовну службу.

(Вријеме и несрећа од грома.) Послије велике и неспосне врућине, какву на Цетиње не памте ни најстарији људи, (у хладу било је 32° С) просу се у суботу 21 о. м. пљача киша с великом пуцањом громава. Несрећа хтједо, те том приликом у Медвјани грм уби на мртво Радојицу Васова Марковића, из Васојевића, у часу, кад беше изљегао на праг кућни, а жену му, која стајаше у кући мало иза њега, тешко оневијести.

Цијеле ове недеље имати смо овдје сваки дан по мало кише, па је вријеме прилично захлађено.

(Братски излет на Ловћен). Родољубива браћа професори г. г. Павле Поповић, Васо Пешиковић, Михаило Ђорђевић, Милан Димитријевић, надзорник народних школа и Душан Кедровић, канд. фил. фарм. из братске нам Србије дошли су 19. о. м. на Цетиње, гдје су — пажљиво разгледајући ово јуначко мјесто и упознавајући се са свијема знаменитостима његовијем — у братској заједници провели до на Илијдан предвече. А за тијем су — опростивши се усрдно с упознатом браћом пригорцима — цјевајући кренули на Ловћен носећи са собом два прекрсна вјенца: један умјетнички израђен са натписом: „Највећем Пјеснику — професору Србије“ а други такође врло лијеп од изабраног природног цивијећа да их положи на гроб бесмртног Владике-Пјесника.

На Ловћен су их пратили г. г. Милош Шаулић, секретар Мин. Правде, кнезетан Петар Новаковић, Мило Дожић, шеф секретаријата Великога Суда, Михаило Врбица, акад. живописац, Васо Мартиновић и секретар Катун. окружног суда Илија Мартиновић, на чијем је катуну Друштво преноћило, те се и ту млади г. Мартиновић са својим братом Ником и осталом породицом показао као одвећ хитар и врло предузетљив домаћин.

На један сахат последије поноћи Друштво је цјевајући — уз пуцању пушака као и докле — продужило пут на Ловћен, гдје је стигло у расвјет дана, те се скромно поклонило Пјесникову гробу, на који су браћа Србијанци — уз најдирљивије ријечи и шатриотске изразе српскога срца — положили намаијенене вјенце.

Друштво се на Ловћену — код гроба Пјесникова — бавило три сахата: разгледајући с њега на све стране Српства, цјевајући разне патриотске цјесме и шљући усрдне поздраве на све српске стране.

За тијем је Друштво сишло на чувену воду „Иванова корита“ гдје је — у част браће Србијанца — по високом Налогу Ђеговога Краљевског Височанства Господара — поред иначе друштвене приређене искрене трпезе испечен и овам на ражњу, те је та Владасчева висока пажња најпријатније изненадила и ванредно овеселила нашу браћу Србијанце.

На овом заједничком братском ручку подигнута је најпре здравља за срећу, здравље и дуг живот Њ. Кр. В. Кнеза Николе и Њ. В. Краља Александра, које су одушевљено пропраћене са много љета и пуцањем из пушака, а за тијем су за вријеме цијелог ручка редом непрестано текле многобројне патриотске здравце.

Послије ручка Друштво је кренуло између Ловћена и Штировника пут Његуша, гдје је — довршивши свој излет цијелијем путем у најбољем расположењу — стигло око 4 сахата по подне, те се у неколико одморило, а за тијем се братски изљубило и поздравило, па су онда браћа Србијанци послали ка Котору поштом поздрав са собом најљепше усомене из братске Црне Горе а пратиоци су се вратили на Цетиње с искреном жељом и једни и други да се што чеље виђају и овако братски поздрављају.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Маршал Робертс о рату у Јужној Африци) Инглески листови доносе читаве ступце саопштења из великог репорта, који је министарском савјету подио маршал Робертс о раду пошта, телеграфа, жељезница и одјељења за одјевање војске у Јужној Африци.

Ево неколико од тих занимљивих саопштења по „П. Г.“

Жељезничке пруге и друмови, које у Јужној Африци држе инглеске трупе износе 3275 километара. Од 24. Октобра 1900. г. па на даље послато је у Африку 7.920 официра, 193.656 војника, 148.948 комада стоке, 411 топова, 3012 параброда и 360028 тона хране и санитарских средстава. Бурске жељезнице, које су у инглеским рукама, дугачке су 1818 км. За организацију одбране и за рад на тим пругама било је потребно 17.874 официра и војника. С тим бројем људи поново је оидано 75 разорених мостова и 94 тунела, а на њима је отпављено 177.000 путника, 86.000 комада стоке и преко пола милијуна тона раене робе. Занимљиви су подаци и о наступању инглеске војске од Блемфонте на Јоханесбург. То је пут од 426 км. Марширање је почело 3. Маја 1900. г. а свршило се 11. Јуна. За то неколико недеља отпављено је 27 мостова, 41 тунел и изнова направљени многи путеви од 1 до 4 км дужине. Од 6 Јуна до 15. Новембра Бури су покварили жељезничке пруге на 115 мјеста, што је све у најкраћем року требало оправити. У Оранџу и Трансвалу Инглеси су имали на свима пругама само 95 старих локомотива, све док није освојени Бабертон и Комати Порт. За вријеме марширања од Капа па до ријеке Оранџ, војсци инглеској и урођеницима подијељено је 45 милијуна порција хране, што представља тежину од скоро 90.000 тона, а за стоку 20 милијуна порција са приближном тежином

од 10.000 тона. За исхрану војске од 179.000 људи издавано је сваки дан 358 тона хране, а за 93000 грла стоке издавано је дневно 465 тона. Са персоналом од 25 официра и 1221 телегр. чиновника а за вријеме од 13 мјесеци отпављено је 2 1/2 милијуна депеша, од којих су неке имале и по 4000 ријечи. Телеграфске линије заузеле, оправљене и нове начињене износиле су у дужину 5.309 км са 14500 км. жице. Осим тога било је постављено пољског телеграфа у дужини 1543 километра. За војску је долазило недељно 750.000 писма, новина и пакета. Маршал Роберте наводи, да је ратни трен био тако огроман, да су могли, ради сигурности, употребљавати само двије жељезничке друге, а те су биле закрчене стално трупама, материјалом, коњима и т. д., те због тога није било могуће шиљати предњи трупама на вријеме захиру и муницију. Да би томе доскочили, они су помагали артиљеријским персоналом. Али тај исти артиљеријски персонал морао је у исто вријеме да прими 1.031.000 артиљеријских метака од седам разних калибара, 122 милијуна разних пушчаних метака, 50 000 чадора, 865 000 обичних покривача, 385.000 покривача од каучука, 40.000 седала, 4500 коњских опрема, 110.000 покривача за коње и 2.000.000 потковица. За вријеме рата издато је војсци: 716 514 блуза, 825.902 панталона, 897.076 цари чизама, 827.000 кошуља, 1.647.200 пари ципела на шпиранима. У почетку рата војсци се плаћало свега на три мјеста а доцније на 9 мјеста. У септембру 1899. г. плаћало се 42404 фуната стерлинга војсци, а у Септембру 1901. платило се за толико исто дана 2.760 350 фун. стерлинга. Инглеска је за овај рат купила коња: у Аргентини 24.778, у Аустралији 5983, у Сјед. Сјев. Америчким Државама 14.755, у Канади 3190 и у Аустро-Угарској 6.176 комада.

Телеграми Бечког „Нор. Бира“

БИОГРАД, 21 јула — По званичним извјештајима, број турских поданика пребјеглих у Србију усљед арбанашких прогањања, износи 1050.

ЦАРИГРАД, 21 јула — Српски козул у Принцитини, Аврамовић дигнут је са свог положаја.

БЕРГЕН, 22 јула — Цар Вилхелм отпутовао је у Кил, куда је кренуо и Билор.

БЕРЛИН, 22 јула — Цар Вилхелм неће учествовати у свечаостима, које су спремне поводом повратка Валдерсеовог, и то усљед неповољних гласова о здрављу Царице мајке.

ПЕТРОГРАД, 22 јула — Вјенчање Књаза Петра Александровића Олденбург са В. Књ. Олгом Александровном биће 9/VIII (по новом).

КАДИКС, 22 јула — Њемачке ескадре отпловиће сјутра право у Кил.

РИМ, 23 јула — Краљ примио је оставке министра финансије Волемборга и државног секретара у министарству иностраних дјела Демартина. Баћели именован је министром пољопривреде. Болати, генерални козул у Будимпешти, одређен је за министра на Цетињу.

БИОГРАД, 23 јула — Познати су ови избори за скупштину: 88 владиних кандидата, 4 независна радикала и 7 либерала од фракције Авакумовић Рибарац. У Биограду и у 4 округа биће ужи избор између владиних кандидата и независних радикала.

ПАРИЗ, 24 јуна — „Тан“ јавља да се у министарству иностраних дјела расправља о предлогу, да се француски посланик у Цариграду, Констан, опозове, а турском посланику у Паризу Муцир-бегу да се врате акредитиве, а то усљед несугласица односно уређења пристаништа у Цариграду.

ЦАРИГРАД, 24 јула — Овдје су три нога случаја куге, од којих један смртан.

ЦАРИГРАД, 25 јула — Усљед питања о пристаништима и неких других несугласица између француског посланства и Порте као да би могао настати озбиљан преокрет. Поменуте несугласице породиле су се усљед жалбе двију француских поданика, вјеровника отоманске владе,

који ишту од Порте око 800.000 турских лира, а Порта још није то тражење испунила. Бојати се је, да ће се прекинути дипломатски односи између Француске и Турске.

ПАРИЗ, 26 јула — Делкасе примиће турског посланика можда сјутра и тврди се, да ће с њим оно исто говорити, што је Констан говорио у Цариграду.

НАПУЉ, 26 јула — Стање Кристијево непромијењено је.

КРОНБЕРГ, 23 јула — Стање царице мајке са свијем слабо. Силе нагло опадају, али је царица још присебна. Царска породица стигла је у Фридрихсхоф.

КРОНБЕРГ, 23 јула — Мајка цара Вилхелма, царица Фридрих, умрла је на 6 ура по подне.

КРОНБЕРГ, 24 јула — У часу смрти царице Фридрих били су присутни цар, царица и остали чланови царске куће.

ЛОНДОН, 24 јула — Краљ и Краљица инглеска поћи ће у сриједу у Њемачку.

БЕРЛИН, 26 јула — У неђељу држаће се задушнице у Кронбергу за покојном царицом, а у уторник биће погреб.

ХАМБУРГ, 27 јуна — Валдерсо стигао је овамо. Поздравно га министар рата, генерал Витих као заступник царев и грађанске власти. Царским указом признају се велике заслуге маршалове и даје му се орден за заслуге и девети крст артиљеријски.

СТЕРЦИНГ (Тиролска), 27 јуна — Италијански генерал Баратијери умро је од рака у стомаку.

РИМ, 27 јуна — Посланик Канкаро примио се, да буде министар финансије.

САЈГОН, 27 јуна — Принц Аври Орлеански умро је.

ПЕТРОГРАД, 28 јула — Данас је било вјенчање сестре цареве са принцом Олденбургским у присуству царске породице и краљице грчке.

РИМ, 28 јуна — „Трибуна“ дементира, да министар поморства намјерава извести неке реформе у поморству и завести нарочиту ескадру у јадранском мору осим оне, која већ постоји за средиземно море.

Руска ескадра у Румуњској и Бугарској.

КОСТАНЦА, 23 јула — Руска ескадра под заповједништвом подадмирала Хилдебранда приспјела је овамо. Румуњске поморске власти поздравиле Хилдебранда.

СОФИЈА, 23 јула — Руска ескадра очекује се 7/VIII. (по новом).

КОНСТАНЦА, 23 јула — Адмирал Хилдебранд посетио је заповједника морине и отпутовао је послије бала, приређеног од општинског вијећа, у Синају, гдје ће бити примљен од Краља.

СИНАЈА, 24 јула — Адмирал Хилдебранд дошао је овамо са официрима руске ескадре. У име Краља поздравно их је генерал Вартади. Одавде пођоше у Дворац Пелеш, гдје им се приређује велики дворски објед.

СИНАЈА, 24 јула — Величанства румуњска примили су адмирала Хилдебранда. За дворским обједом изадрвио је Краљ. Цару руском, говорећи да у доласку руске ескадре види залогу одржавања и утврђења пријатељских односа, тако сретно успостављених између Русије и Румуније, које Краљ веома цијени. Хилдебранд одговорио је на адравицу и наздравно румуњском Краљу и Краљици. Руски официри повратили су се за тимем у Констанцу.

КОНСТАНЦА 25 јула — Војни министар Братиано стигао је овамо и примио посјету адмирала Хилдебранда, на му цаа тога посјету одвратио. Краљ је одликовао Хилдебранда лентом румуњске звијезде.

ВАРНА, 26 јула — Руска ескадра допловила је овамо. Дочекана је одушевљено.

СОФИЈА, 27 јуна — На банкету у Варни у почаст официра руске ескадре одговорио је адмирал Хилдебранд на здравицу Каравелова и Паприкова, да ће руска црноморска флота знати извршити свој задатак и зажелио је да брзо види бугарску флоту, гдје плови с руском флотом раме уз раме.

ВАРНА, 28 јула — Официри приредили су јучер бал у почаст ескадре руске. Приликом годишњице ослобођења Варне помоћу руском, било је данас благодарене, а за тимјем смотра војске. Чете су дефиловале пред Хилдебрандом, који је у вече приредио велики објед на броду „Синоп“. Ескадра полази поћас у Бургас.

Англо-бурски рат.

КАПТАУН, 22 јула — Бури и устани појавили су се у округу Баркливест.

БЛЕМФОНТЕН, 22 јула — Херман Стејн, рођак пресједника Стејна, погинуо је 31/7 (по нов.) код Фиксбурга.

ХАГ, 22 јуна — Кригер повратио се у Хилверсум.

ЛОНДОН, 24 јула — Киченор јавља: Међу становницима Оранжа онажа се агитација у корист мира.

Службене Објаве

О Б Ј А В А

Земља и стаја Риста Костића која је била изнешена на јавни инкманат, у „Глас Црногорца 1901 год. под број 42, није продата; поново је одређен рок продаје 25 августа 1901 год. окидаће се у пољу црквичкоме. Сигуран купац чекаће се за паре за једну годину на добит — 10% годишње.

Црквике, 16/7 1901 год.

Број 416.

Кап. Никола Ш. Бајагић.

Р. 62 Бр. 116 1—1

О Б Ј А В А

Овим се износи на јавну продају сљедећа непокретна имовина Шпира Вукова Јабучанина у Лошњу Крају, која је потписана браћи Шаховића за измир дуга истијема.

1) Комад горе на „Глимјодолскоме врху“ до под „Црни врх.“ — граници: од истока гором Јока Ивова, југа Мила Драгова, запада Ива Јокова и сјевера Вука Ђуришина, — процијењена је 300 круна а. вр.

2) Један комад земље у „Јабуку“ на сјевокоме са живицом око исте. — граници: од сјевера земљом Филипа Маркова а са источне Ива Станкова, — процијењена 120 кр. а. вр.

3) Земља у „Вржину“ са живицом, граници са сјевера земљом Марка Николина, процијењена 140 круна а. вр. — Сва наведена имовина процијењена је 560 круна а. вр.

Лицитација речне имовине обављати ће се у канцеларији капетаније цетињске у Бајицама 1 септембра ове год. али се неће никоме уступити испод процијењене вриједности, но ће се продужити продаја до 1 октобра; — не изда ли и тога дана процијењену вриједност, продужаће се и до 1 новембра ове год. — Тога дана уступаће се и за 1/2 од процијењене вриједности.

Позивају се сви они; који би жељели купити речену имовину, — као они; који имају право прече купње да присуствују продаји са кауцијом од 10%.

Број 442.

Бајице, 23/7 '901 год.

Капетан цетињски
Бого Мартиновић.

Р. 204 Бр. 117 1—1

О Б Ј А В А

Ријешенем Књ. Окр. Суда барског број 185 од 16 априла 1901 г. овим се износи на јавну продају имање (чифлак) наследица пок. Мустафаге Адејусовића из Бара, налазеће се у барском пољу у звано мјесто „Роякула“, а за намир дуга сврх истог имања

Поменуто имање састоји се из:

- 1) двокатне сеоске куће, која је дуга 5, а широка 4 50 метра;
- 2) тик саме куће — трнице, која је дуга 6, а широка 4 50 метра;
- 3) 80 корјена маслина;

4) 17 рала орачице, од које су 15 подводне и имају право натапања водом „Ронкулом“, као и остали удновици исте по 12 сахати реда на свако рало; сувише сваке неђеље по 6 сахати исте воде за расад;

5) у земљи посеђеног разног воћа и дрвећа.

Све наведено је средње садржано, а прео истог имају право пролажења браћа Зградићи воловима и коњем на 2 рала вихове на сјеверној страни налазеће се асмље, која се и топи прео означеног имања. Горње имање граничи од истока: Аљо „Лавровић и Сљо Вракић маслинама; од сјевера: поток „Рена“; од југа: Васо Поповић земљом и браћа Зградићи земљом и кућом; од запада: Нико Мариновић и Бећо Матевић земљама. Међу оввијема границама налазеће се имање удијењено је круна 4800.

Позивају се сви они, који би жељели ово имање купити, или пак имају какво стварно или дуговинско право над истим, да, уз кауцију од 10% присуствују распродаји, која ће се обављати у канцеларији Књ. Окр. Суда барског на 25 Августа, 25 Септембра и 25 Октобра 1901 г. од 3—4 часа по подне.

На прва два рока горње имање неће се предати испод процијењене вриједности; већ на трећи, али никако испод 2/3 процијене.

Бар, 17 Јула 1901 год.

На канц. Окр. Суда

Р. 282. Бр. 118 1—2

Приватне Објаве.

Поново позивам

све моје дужнике да до 15-ти Септембра о. г. измире своје дугове, јер после тог дана тражићу од сваког без разлике суцким путем.

Цетиње, 19. Јула 1901.

С поштовањем

Васо Пипер.

Р. 33 Бр. 7 2—3

О Г Л А С

Турски „Илми-Хал“ и српски превод изишао је из штампе. Може се добити код г. Хаџи Аџиза Лукачевића, Подгорница; код г. Хоџе Мухамеда Шлаковића, Бар. Цијена (без поштарине) 40 хелера.

М. Карађузовић.

Р. 31 Бр. 8 2—2

О Г Л А С

Најуљудије позивам све моје дужнике да до 20. Септембра ов. год. изволе платити ми дуг који ми дугују; јер после овога дана, принуђен ћу бити и против своје добре воље да преко пуномоћника и судским путем новац наплаћујем.

Цетиње, 25/7 1901.

С поштовањем

Лазар Чефа.

Р. 47 Бр. 9 1—4

О Г Л А С

Пошто се епитроп Никола Ђорђевић не покорава писму Његовог Високопреосвештенства Рашко-припрезног Митрополита Господина Нићифора, да се изабере нова управа општине, него хоће па силу да држи црквено-школски печат он сам, и да с њиме чини још више злоупотребе него што до сад; овимем се објављује да од данас што се год дод тијем печатом појави, лажно је. У будуће бити ће два печата, један црквени, а други школски, као што Његово Високопреосвештенство наређује Умољавају се сви српски листови да ово прештампају.

Јонан Штиркић,

парох скадарски, намјесник Митрополита.

Р. 90 Бр. 10 1—1

100 употребљених балканских марака продајем само за једну круну.

Цетиње. (Montenegro).

М. Н.

Р. 13 Бр. 11 1—5